

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

DISPUTATIONES SCIENTIFICAE
UNIVERSITATIS CATHOLICAE IN RUŽOMBEROK

Ružomberok 2013

DISPUTATIONES SCIENTIFICAE
UNIVERSITATIS CATHOLICAE IN RUŽOMBEROK

Číslo 2, apríl 2013, ročník XIII.

Vychádza štvrtročne.

Šéfredaktor: prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.

Redakčná rada:

prof. PhDr. Eduard Gombala, CSc. – čestný predseda
prof. PaedDr. Milan Ligoš, CSc. – predseda
prof. Vasyľ Byalyk, PhD. (Ukrajina)
prof. RNDr. Jozef Ďurček, CSc.
prof. Bart McGettrick, PhD. (Veľká Británia)
prof. dr hab. Krystyna Chałas (Poľsko)
prof. nadzw. dr hab. Jolanta Karbowniczek (Poľsko)
prof. Katerin Katerinov, PhD. (Taliansko)
prof. RNDr. Pavol Kľuvánek, CSc.
prof. nadzw. dr hab. Mirosław Kowalski (Poľsko)
prof. Béatrice Mazur-Kolecka, PhD. (USA)
prof. PhDr. Jozef Mlacek, CSc.
prof. RNDr. ThDr. ICLic. Jana Moricová, PhD.
prof. ThDr. Peter Olekšák, PhD.
prof. ThDr. PaedDr. PhDr. Lubomír Pekarčík, PhD.
prof. Gabriella Pusztaí, PhD. (Maďarsko)
prof. Juan Carlos Torre Puente, PhD. (Španielsko)
prof. Jeanne Tregal, PhD. (Francúzsko)

prof. PhDr. Peter Volek, PhD.
prof. dr hab. Jan Zimny
doc. PaedDr. ThDr. Jozef Biel'ak, PhD.
doc. Ing. Igor Černák, PhD., m. prof. KU
doc. Mgr. Ing. Milan Droppa, PhD., m. prof. KU
doc. PhDr. PaedDr. Miroslav Gejdoš, PhD.
doc. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD., m. prof. KU
doc. PhDr. Helena Kuberová, PhD.
doc. ak. mal. Ján Kudlička, m. prof. KU
doc. RNDr. Nadežda Stollárová, CSc., m. prof. KU
doc. PhDr. Antónia Tisovičová, PhD., m. prof. KU
doc. RNDr. Marián Trenkler, CSc., m. prof. KU
doc. PhDr. Jiřina Vaňková, CSc., m. prof. KU
PaedDr. Peter Krška, PhD.
PaedDr. Štefan Kucík, PhD.
PhDr. Ladislav Šimon, CSc.
RNDr. Štefan Tkáčik, PhD.
dr Jerzy Dąbek

Obálka: doc. ak. mal. Pavol Rusko

Jazyková úprava: PaedDr. Oľga Drobná, PhD.

Technická spolupráca: Mgr. Milan Pudiš, Ing. Miloslav Korba, PaedDr. Ján Gera, PhD.

Nihil obstat pre teologické vedy: Mons. PaedDr. ThDr. Pavol Janáč, PhD.

Cirkevné schválenie: J. E. Mons. prof. ThDr. František Tondra, č. 197/2001 zo dňa 16. 11. 2001

EV 3238/09

Celoročné predplatné: 12,- €

Cena jedného čísla bez predplatenia: 5,- €

Katolícka univerzita v Ružomberku

VERBUM - vydavateľstvo KU

Námestie A. Hlinku 60

034 01 Ružomberok

IČO: 37 801 279

ISSN 1335-9185

Contents

Preface

Amantius Akimjak	9
------------------------	---

Social, Economic and Legal Sciences

Youth as a Motive Power of Restoration Society

Ondrej Štefaňak	15
-----------------------	----

Family Education and the Phenomenon Generation

Pavol Tománek	23
---------------------	----

Cooperation of the State Administration and Territorial Self-Government in the Implementation of Migration Policy in the Slovak Republic

Kristína Králiková	39
--------------------------	----

Networking of Social Services in the Process of Community Planning in the Town Ružomberok

Irena Kamanová	48
----------------------	----

Bullying Prevention Program for High School Students from the Perspective of a Social Worker

Dana Rosová	63
-------------------	----

The Multinational Corporation in Global Economy (Selected Problems)

Diana Ismailova, Tomasz Wołowiec	70
--	----

Humanities and Arts

Social Aspects of Mind's Tranquility According to Ancient Thinkers

Aleksy Kowalski	87
-----------------------	----

From the Latest Researches of Gregorian Chant Relics in Slovakia. Three Notated Relics in the State Archive in Levoča - Branch Levoča

Janka Bednáriková	99
-------------------------	----

Collection „Nowe pieśni za dusze zmarłych...” Op. 140 Rev. Francis Walczyński

Stanisław Garneczarski	110
------------------------------	-----

The Introductory Vocals in the Christmas Period in the Current Mass the Liturgy in Slovakia

Miroslav Kopnický	132
-------------------------	-----

**Blessed Edmund Bojanowski – the Educator and Founder
of the Congregation of the Little Servant Sisters
of the Immaculate Conception**

Maria Loyola Opiela 145

Petr Eben and the Czech Orff Schulwerk

Ladislav Onderčín 154

Formation and Education

Antisocial Behaviour

Emil Turiak 169

Etiological Aspect of Behavioural Defects

Mária Vajová..... 175

Natural Sciences

Maya Calendar and the End of the World

Zuzana Suková 185

Critiques..... 195

Inhalt

Vorwort

Amantius Akimjak	11
------------------------	----

Soziale, ökonomische und juristische Wissenschaften

Jugend als Motiv Macht der Restaurierung Gesellschaft

Ondrej Štefaňak	15
-----------------------	----

Erziehung in der Familie und das Phänomen Generation

Pavol Tománek	23
---------------------	----

Zusammenarbeit der staatlichen Verwaltung und der territorialen Selbstverwaltung bei der Umsetzung der Migrationspolitik in der Slowakischen Republik

Kristína Králiková	39
--------------------------	----

Vernetzung der sozialen Dienste im Prozess der Kommune-Planung in der Stadt Ružomberok

Irena Kamanová	48
----------------------	----

Schulsozialarbeit auf Sekundarstufe und ihr Präventionsprogramm von Mobbing unter Schülerinnen

Dana Rosová	63
-------------------	----

Das multinationale Unternehmen in der globalen Wirtschaft (ausgewählte Probleme)

Diana Ismailova, Tomasz Wołowiec	70
--	----

Humanwissenschaften und Kunst

Soziale Aspekte der Ruhe des Geistes von den alten Philosophen

Aleksy Kowalski	87
-----------------------	----

Aus den letzten Forschungen der Quellen des Gregorianischen Chorals in der Slowakei. Drei Notenfragmente in dem Staatlichen Archiv in Levoča – Filiale Levoča

Janka Bednáríková	99
-------------------------	----

Die Liedersammlung: „Nowe pieśni za dusze zmarłych...” Op. 140 von Franciszek Walczyński

Stanisław Garneczarski	110
------------------------------	-----

Die einleitenden Gesang in der Weihnachtszeit in der aktuellen messe der Liturgie in Slowakei	
Miroslav Kopnický.....	132
Der Selige Edmund Bojanowski - Pädagoge und Gründer des Ordens der Schwestern von Dienerinnen der Gottesgebäerin und keuschen Jungfrau	
Maria Loyola Opiela.....	145
Petr Eben und das Tschechische Orff-Schulwerk	
Ladislav Onderčín.....	154

Bildung und Erziehung

Antisoziales Verhalten	
Emil Turiak.....	169
Ätiologische Aspekt der Verhaltenstherapie	
Mária Vajová.....	175

Naturwissenschaften

Maya-Kalender und Weltende	
Zuzana Suková.....	185
Die Rezensionen.....	195

Obsah

Predhovor

Amantius Akimjak	11
------------------------	----

Sociálne, ekonomické a právne vedy

Mládež ako hybná sila obnovy spoločnosti

Ondrej Štefaňak	15
-----------------------	----

Rodinná výchova a fenomén Generácia

Pavol Tománek	23
---------------------	----

Spolupráca štátnej správy a územnej samosprávy pri realizácii migračnej politiky v Slovenskej republike

Kristína Králiková	39
--------------------------	----

Sieťovanie sociálnych služieb v procese komunitného plánovania v meste Ružomberok

Irena Kamanová	48
----------------------	----

Program prevencie šikanovania u stredoškôľakov z pohľadu sociálneho pracovníka

Dana Rosová	63
-------------------	----

Nadnárodná spoločnosť v globálnej ekonomike (vybrané problémy)

Diana Ismailova, Tomasz Wołowiec	70
--	----

Humanitné vedy a umenie

Spoločenské aspekty pokoja ducha podľa starovekých filozofov

Aleksy Kowalski	87
-----------------------	----

Z posledných výskumov pamiatok gregoriánskeho chorálu na Slovensku.

Tri notované pamiatky v Štátnom archíve Levoča – pobočka Levoča

Janka Bednáriková	99
-------------------------	----

Zbierka „Nowe pieśni za dusze zmarłych...“ op. 140

Františka Walczyńského

Stanisław Garneczarski	110
------------------------------	-----

Úvodný spev vo Vianočnom období v súčasnej omšovej liturgii na Slovensku

Miroslav Kopnický	132
-------------------------	-----

**Blahoslavený Edmund Bojanowski – vychovávateľ a zakladateľ Rehole
Sestier Služobníčok Božej Rodičky Panny Nepoškvrnene Počatej**

Maria Loyola Opiela 145

Petr Eben a Česká orffova škola

Ladislav Onderčín 154

Výchova a vzdelávanie

Asociálne správanie

Emil Turiak 169

Etiologické hľadisko porúch správania

Mária Vajová..... 175

Prírodné vedy

Mayský kalendár a koniec sveta

Zuzana Suková 185

Recenzie..... 195

Preface

The studies of the current issue can be subdivided into four groups. The first group deals with social and economic problems. Second group concentrates on humanities. Pedagogical sciences are represented by two papers and the final study deals with natural sciences.

Ondrej Štefaňak analyses the contemporary youth from the aspect of sociology, asking the question whether it can become a moving force of the society. Pavol Tománek deals with the issue of family, family education and contemporary phenomenon of Generation, which influences formation in the family. Kristína Králiková describes the cooperation of state administration and regional self-government in the process of migrating policy of the Slovak Republic. Irena Kamanová deals with the networking of social services in the process of community planning in Ružomberok. Dana Rosová introduces in detail the program of prevention from bullying of secondary school students. Diana Ismailova and Tomasz Wołowiec write about supranational society within global economy.

Aleksy Kowalski introduces the social aspects of peace of the mind according to ancient philosophers. The overall research and study of medieval musical relics in the Slovak archives, libraries and museums comes to an end. Janka Bednáriková analyses the three relics found latest, which are kept at the State Archive in Levoča, the Levoča Branch, and have not yet been published. Stanisław Garnczarski writes about the collection of songs „Nowe pieśni za dusze zmarłych...” op. 140 by Franciszek Walczyński. Miroslav Kopnický deals with the introductory song of Advent in contemporary mass liturgy in Slovakia. Maria Loyola Opiela introduces to us a beautified lay person Edmund Bojanowski, educator and founder of an order. Ladislav Onderčín points out the circumstances and ways of the origin of the Czech Orff School, as well as its broader context. He analyses the four volumes published so far, the way of elaborating of particular songs and their division into opuses.

Emil Turiak analyses the issue of antisocial behaviour. Mária Vajová deals with etiological aspect of behavioural defects.

Zuzana Suková introduces the Mayan Calendar in detail and its seeming connection to the end of the world.

prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.

Predhovor

Štúdie aktuálneho čísla môžeme rozdeliť do štyroch skupín. Prvá sa venuje sociálnym a ekonomickým problémom. Druhá skupina je zameraná humanitne. Pedagogické vedy reprezentujú dva príspevky. Posledná štúdia je z oblasti prírodných vied.

Ondrej Štefaňak sa z pohľadu sociológie zamýšľa nad súčasnou mládežou, či môže byť hybnou silou obnovy spoločnosti. Pavol Tománek sa zaoberá problematikou rodiny, rodinnej výchovy a súčasným fenoménom Generácia, ktorý ovplyvňuje výchovu v rodine. Kristína Králiková opisuje spoluprácu štátnej správy a územnej samosprávy pri realizácii migračnej politiky v Slovenskej republike. Sieťovaniu sociálnych služieb v procese komunitného plánovania v meste Ružomberok sa venuje Irena Kamanová. Dana Rosová podrobne predstavuje program prevencie šikanovania u stredoškôľakov. Diana Ismailova a Tomasz Wołowiec píšú o nadnárodnej spoločnosti v globálnej ekonomike.

Aleksy Kowalski nás zoznamuje so spoločenskými aspektmi pokoja ducha podľa starovekých filozofov. Celoplošný výskum stredovekých hudobných pamiatok v slovenských archívnych, knižničných a muzeálnych fondoch sa uzatvára. Janka Bednáriková analyzuje tri posledne nájdené notované pamiatky, ktoré sú deponované v Štátnom archíve v Levoči – pobočka Levoča a doposiaľ neboli predstavené ani publikované. Stanisław Garnczarski píše o zbierke piesní „Nowe pieśni za dusze zmarłych...” op. 140 Františka Walczyńského. Miroslav Kopnický sa venuje úvodnému spevu vo Vianočnom období v súčasnej omšovej liturgii na Slovensku. Maria Loyola Opiela nás oboznamuje s blahoslaveným laikom Edmundom Bojanowskim, vychovávateľom a zakladateľom rehole. Ladislav Onderčín poukazuje na okolnosti a spôsob vzniku Českej orffovej školy, ako aj na jej širšie súvislosti. Analyzuje jej dosiaľ vydané štyri diely, spôsob spracovania jednotlivých piesní a ich zaradenie do celkov.

Emil Turiak rozoberá problematiku asociálneho správania. Mária Vajová sa venuje etiologickému hľadisku porúch správania.

Zuzana Suková nás bližšie zoznamuje s Mayským kalendárom a jeho zdanlivým súvisom s koncom sveta.

prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.

Youth as a Motive Power of Restoration Society

Jugend als Motiv Macht der Restaurierung Gesellschaft

Mládež ako hybná sila obnovy spoločnosti

Ondrej Štefaňak

Abstract

Society we are living in is not the best one that we can imagine. It has a lot of troubles and sicknesses. Many nowadays people honestly long for restoration of society. The question is who or what can be a motive power of this restoration. Young people were very often bearers of a new morning in the past. Are they also nowadays prepared for this commission? Is in their minds a long for restoration of society they are living in? For these and other questions the present sociological study seeks answers. It relies mainly on my own sociological research from November 2011. The study pays attention also to differences between groups of young people with regard to various demographical, social and religious characteristics.

Key words: restoration of society, sense of life, youth.

Úvod

Spoločnosť, v ktorej žijeme, nie je najlepšou, akú by sme si vedeli predstaviť. Trápia ju mnohé neduhy a choroby. Mnohí dnešní ľudia úprimne túžia po obnove spoločnosti. Otázkou je, kto alebo čo môže byť hybnou silou tejto obnovy. V minulosti to bola často mládež – nositeľka nového rána. Generácia, ktorá bola mládežou v čase pontifikátu Jána Pavla II., si iste pamätá na veľkú nádej, ktorú tento veľký syn poľského národa vkladal do mladých ľudí. Veril v silu ideálov, ktoré nosí vo svojom srdci mládež – v istom zmysle ešte nenakazená rôznorodými chorobami spoločnosti (korupciou, túžbou po pomste, nespravodlivosťou, netoleranciou, nedostatkom solidarity atď.). Nejedného mladého človeka slová spomínaného pápeža takpovediac chytali za srdce – dodávali silu, odvahu, odhodlanie. Mnohých mladých ľudí však neskôr tieto ideály opustili, čo je iste škoda, pretože hybnou silou obnovy spoločnosti sú vždy ľudia zapálení za skutočnú pravdu, dobro a krásu.

Spomedzi myšlienok Jána Pavla II. adresovaných mladým, ktorí sú nádejou sveta, nádejou Cirkvi i pápežovou nádejou, možno spomenúť aspoň niektoré: „Už v detstve vkladá Boh do srdca ideál pravdy a dobra: v tom

Family Education and the Phenomenon Generation

Erziehung in der Familie und das Phänomen Generation

Rodinná výchova a fenomén Generácia

Pavol Tománek

Abstract

The present study deals with the family, parenting and the current phenomenon of generation that affect education in the family. The data presented in tables. Inherent in the study are the communication bands and masks, for which usually conceals the nature of man. The conclusion of the study is devoted to the suggestions and recommendations for practice.

Key words: family, education, the phenomenon of generation, communication tapes, masks.

Úvod

V rodine sa dávajú základy morálky, slušnosti, spoločenských pravidiel. Je miestom, kde rodičia nastavujú mantinely správania sa, kde prichádza k rastu a kultivácii osobností každej spoločnosti. Spoločnosť preferuje vzdelanie ako základ budúcich generácií, no na strane druhej badať absenciu výchovných systémov, ktorých základy sa kladú práve v rodine. Rodinná výchova je integrujúcim edukačným predmetom, ktorý kultivuje mladú dospelujúcu osobnosť. Mladí ľudia dnešnej doby často nevedia, čo ich v živote čaká. Sú vyštudovaní, no chýbajú im istoty. Rodina, ktorá mala ako prvá inštitúcia zasadiť základy všetkého (výchova, tradície, viera...), často sama potrebuje istý druh reštaurovania, či sanácie. Doba, ktorú tvoríme, neustále zdôrazňuje funkcie rodiny a rodinného života. Pravdou však zostáva skutočnosť, že spoločnosť by sa mala v dnešnej dobe viac zaoberať funkčnosťou rodiny ako jej funkciami. Úloha otca a matky je v dnešnom svete akousi „popoluškou“, mení sa východisková poloha u mužov i žien. Zdôrazňovaná „rovnosť príležitostí“ v spoločnosti odsúva materskú rolu a jednostranná orientácia spoločnosti na „výkon“ kradne otcov z rodín. V predkladanej štúdií prezentujeme aktuálnu podobu rodinnej výchovy, resp. rodiny, ktorá je ovplyvňovaná fenoménom Generácia, ako aj na komunikačné pásy a masky, ktoré používajú jednotlivci pri vytváraní dôležitých rodinných vzťahov.

Cooperation of the State Administration and Territorial Self-Government in the Implementation of Migration Policy in the Slovak Republic

Zusammenarbeit der staatlichen Verwaltung und der territorialen Selbstverwaltung bei der Umsetzung der Migrationspolitik in der Slowakischen Republik

Spolupráca štátnej správy a územnej samosprávy pri realizácii migračnej politiky v Slovenskej republike

Kristína Králiková

Abstract

The author describes the cooperation of State administration and territorial self-government in the implementation of migration policy in the Slovak Republic. Emphasises that the entities involved in the implementation of the State migration policy can be internationally bodies and organisations, transnational bodies, bodies of the State administration, territorial authorities and other authorities (e.g. Professional, specialized), but also to other institutions.

Key words: state administration, self-government, migration policy, law.

Spoluprácu štátnych orgánov Slovenskej republiky (ďalej len SR) pri realizácii štátnej migračnej politiky, pod ktorou máme na mysli oficiálnu migračnú politiku SR, možno identifikovať vo viacerých polohách a medzi rozličnými subjektami. Vertikálnu polohu reprezentuje vzájomná spolupráca nadriadených a podriadených orgánov verejnej správy, v zásade orgánov štátnej správy, ktorá je organizovaná na báze prikazovacej a nariadovacej právomoci.¹ Na vrchole takto usporiadanej hierarchie stojí vláda SR ako najvyšší výkonný orgán štátnej moci, ktorý o. i. nesie zodpovednosť aj za realizáciu migračnej politiky štátu. Tento vzťah nesúci zodpovednosť sa po vertikálnej línii posúva na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len ministerstvo vnútra) ako na odborný orgán koordinujúci postup orgánov štátnej správy pri realizácii migračnej politiky. Toto ministerstvo disponuje

¹ Podrobne v GAŠPAR, M. 1998. *Správne právo, teória a prax*. 1. vyd. Pezinok: FORMÁT, 1998, 469 s. ISBN 80 – 967911 – 0 – 9. Tiež BERČÍK, P. - KRÁLIK, J. 2007. *Základy verejnej správy I*. 1. vyd. Bratislava: APZ, 2007, 190 s. ISBN 978 – 80 – 8054 - 400 – 3.

Networking of Social Services in the Process of Community Planning in the Town Ružomberok

Vernetzung der sozialen Dienste im Prozess der Kommune-Planung in der Stadt Ružomberok

Sieťovanie sociálnych služieb v procese komunitného plánovania v meste Ružomberok

Irena Kamanová

Abstract

Networking of related social services is very important in the process of community planning. The author in his paper deals with the target groups of elderly and disabled people, the objectives and actions arising in the process of community planning in Ružomberok.

Key words: social services, community plan, seniors, demographic indicators.

Základné informácie o meste Ružomberok

Sídlná časť mesta Ružomberok sa nachádza v západnej časti Liptovskej kotliny a je obklopená zo severu Chočskými vrchmi, zo západu Veľkou Fatrou a z juhu Nízkyimi Tatrami. Mesto sa rozprestiera na katastrálnych územiach Ružomberka a Hrboltovej, na ploche o rozlohe 126,98 km². Symbolmi mesta sú: erb, vlajka, pečať a štandarda. Podľa administratívneho členenia Slovenska je mesto Ružomberok od roku 1996 okresným mestom v rámci Žilinského samosprávneho kraja. Mesto Ružomberok je rozlohou piate najväčšie mesto Slovenska, je známe hlavne svojím priemyslom – papierenským, drevospracujúcim a textilným, mesto je aj obľúbeným miestom turizmu.

Veková štruktúra obyvateľov Ružomberka

Počet obyvateľov v roku 2011 bol 59 113 obyvateľov, priemerný vek muži 37,37 rokov; ženy 40,38 rokov. Vo veku 0-14 rokov 9 052 obyvateľov, od 15-64 rokov 42 624 obyvateľov, nad 65 rokov 7 437 obyvateľov. Úmrtie v roku 2011 - 38 obyvateľov. Z hľadiska plánovania ďalšieho rozvoja sociálnych služieb sa javí skupina starších obyvateľov ako jedna z kľúčových.

Bullying Prevention Program for High School Students from the Perspective of a Social Worker

Schulsozialarbeit auf Sekundarstufe und ihr Präventionsprogramm von Mobbing unter Schülerinnen

Program prevencie šikanovania u stredoškolákov z pohľadu sociálneho pracovníka

Dana Rosová

Abstract

The scholarly paper deals in detail with the programme of the prevention of bullying in secondary schools students based on the author's twenty year professional experience in the field of the group work with young people in the prevention of bullying. It brings the results of the applied programme and the practical implications and makes recommendations for practice.

Key words: bullying prevention program, high school students - pubescents and adolescents.

Narastajúca agresivita a násilie medzi stredoškolskou mládežou je jeden zo závažných sociálnych problémov. Staršie ročníky využívajú mladších spolužiakov k realizácii vlastných cieľov, narúšajú proces adaptácie mladších študentov. Pri riešení šikanovania v školách pozorujem, že ponižovanie, urážanie, vysmievanie sa z mladších spolužiakov, vyplýva zo zámerov šikanujúcich uvoľniť svoje napätie a pozdvihnúť vlastné sebavedomie.

Šikanovaniu sa darí v atmosfére utajenia. Preto jednou z možností, ako efektívne odolávať tomuto nežiadúcemu sociálno-patologickému javu, je otvorene priznať jeho existenciu ako závažného problému a stať sa školou, kde sa šikanovanie nebude tolerovať. Dôležité je vypracovať celoškolskú stratégiu prevencie šikanovania a jednotne podľa nej postupovať (Rosová, 2011).

Vychádzajúc z mojej praxe sociálnej pracovníčky v oblasti prevencie tohto javu, konštatujem, že šikanovaniu možno predísť aj aplikáciou preventívnych programov v triedach školy. Najmä ak sa dôraz kladie na rozvíjanie sociálnych spôsobilostí a sociálnej kompetencie študentov a študentiek. Za dôležité považujem naučiť ich vzájomne sa tolerovať a akceptovať iné názory, postoje, vierovyznanie, rasy. Rozvíjať u nich empatiu, aby sa vedeli vcítiť do situácie druhých ľudí a uvedomili si, že

The Multinational Corporation in Global Economy (Selected Problems)

Das multinationale Unternehmen in der globalen Wirtschaft (ausgewählte Probleme)

Nadnárodná spoločnosť v globálnej ekonomike (vybrané problémy)

Diana Ismailova, Tomasz Wołowiec

Abstract

The multinational corporation is believed to be the most powerful organization in the world today. In the past, business has always been overseen and to some part controlled by the government, which ensured that large corporations didn't run over public interest. But over the last decades multinational corporations have gained immense influence in the world, due to their rising number, size, global presence and most importantly their resources and capabilities. The status of many multinational corporations of today has inclined to a level where they have no longer responsibility to the government. Multinational corporations have 'influenced the world on a scale and at a speed far beyond those of a nation-state and at a rate the world has never seen before. The rapid growth and expansion of multinational corporations accelerated the process of globalization, which transformed our world in many different ways. The continuous advancement in communication- and transportation technologies allowed the world's goods, cultures, ideas, capital, and people to become more interconnected than ever.

Key words: multinational, corporation, globalization, communication, management.

1 Introduction

The Global Economy refers to a worldwide economic system and network, which has been created through international trade and the movement of labour and capital. The central entity which has always influenced and to some part controlled the world economy is the government. Nowadays, the international economy is being influenced by a much greater variety of powerful global players. The role of the government as the single most important player has ended during the second world war. Organisations which came into control of the global economic system after World War II

Social Aspects of Mind's Tranquility According to Ancient Thinkers

Soziale Aspekte der Ruhe des Geistes von den alten Philosophen

Spoločenské aspekty pokoja ducha podľa starovekých filozofov

Aleksy Kowalski

Abstract

The article resents eudaimonology in the antique world. Human beatitude became one of main philosophical doctrines. Democritus analyzing that question emphasizes intellectual dispositions of human mind, which is concentrated on self-knowledge. Since Aristotle eudaimonistic question treats external goods as subject of felicitous human life. Ancient protagonists *Democritus ridens* and *Heraclitus flens* portray and express happiness and unhappiness of social, human existence.

Key words: eudaimonology, tranquility of mind, self-knowledge, happiness, philosophy, social life.

The end of action is tranquility, which is not identical with pleasure, as some by a false interpretation have understood, but a state in which the soul continues calm and strong, undisturbed by any fear or superstition or any other emotion. This [Democritus] calls well-being and many other names.

Diogenes Laertios, *Lives of eminent philosophers* IX, 7, 45

The ancient ethics treated aim (τέλος) and happiness (εὐδαιμονία) of human being as synonyms, which described teleological and eudaimonistic perspectives of human existence¹. Happiness is the most important thing of life or its highest and magnificent good. Democritus of Abdera (460-370 B.C.) has been the first pre-Socratic philosopher who made the happy life his

¹ Cf. AREJOS DIDYMOS, *Podręcznik etyki* 3 d, tłum., M. Wojciechowski, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2005, s. 39: *Mówią, że synonimem celu jest szczęście. Szczęście jest czymś najlepszym w życiu, względnie największym z dóbr, względnie najwspanialszym.*

**From the Latest Researches of Gregorian Chant Relics
in Slovakia. Three Notated Relics in the State Archive
in Levoča - Branch Levoča**

**Aus den letzten Forschungen der Quellen
des Gregorianischen Chorals in der Slowakei.
Drei Notenfragmente in dem Staatlichen Archiv
in Levoča – Filiale Levoča**

**Z posledných výskumov pamiatok gregoriánskeho
chorálu na Slovensku. Tri notované pamiatky
v Štátnom archíve Levoča – pobočka Levoča¹**

Janka Bednáríková

Abstract

The blanket research of medieval musical relics in Slovak archival, library and museum collections is being finished. So far approximately 640 fragments have been studied, analyzed, digitalized and published. In the following article we bring the presentation and analyses of the three lastly found notated pieces of music deposited in the State Archive in Levoča - branch Levoča, that have not been presented or published so far.

Key words: gregorian chant, notated sources, fragments, notations, neumes.

Začiatky slovenskej hudobnej medievalistiky siahajú do 40. rokov dvadsiateho storočia. Jej vznik v kontexte vtedajšieho Československa reprezentujú viacerí hudobní vedci, napr. František Zagiba, Konštantín Hudec, Dobroslav Orel či Ľudovít Vajdička.² Najvýraznejšou osobnosťou tejto vednej

¹ Štúdiá vznikla v rámci riešenia projektu Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied s názvom: *Pramene stredovekej hudby cirkevných knižníc na Slovensku* (VEGA 2/0125/10).

² ZAGIBA, František: *Dejiny slovenskej hudby od najstarších čias až do reformácie*. Bratislava 1934. OREL, Dobroslav: *Hudobní prameny na Slovensku*. In: Príspevky k dejinám hudby. (Antológia hudobných štúdií a príspevkov). Bratislava 1968, s. 53-80. HUDEC, Konštantín: *Hudba v Banskej Bystrici do XIX. storočia*. Liptovský Sv. Mikuláš 1941. HUDEC, Konštantín: *Vývin hudobnej kultúry na Slovensku*. Bratislava : Slovenská akadémia vied a umení 1949. VAJDIČKA, Ľudovít: *Neumový zlomok z 12. storočia v knižnici Matice slovenskej v Martine*. In: *Kniha 77'*. Zborník pre problémy a dejiny knižnej kultúry na Slovensku č. s. 99-105. Spomenieme tiež jedinú monografiu o gregoriánskom choráli od českého autora VENHODA, Miroslav: *Úvod do studia gregoriánskeho chorálu*. Praha : Vyšehrad 1946.

**Collection „*Nowe pieśni za dusze zmarłych...*” Op. 140
Rev. Francis Walczyński**

**Die Liedersammlung: „*Nowe pieśni za dusze zmarłych...*”
Op. 140 von Franciszek Walczyński**

**Zbierka „*Nowe pieśni za dusze zmarłych...*“ op. 140
Františka Walczyńského**

**Zbiór „*Nowe pieśni za dusze zmarłych...*“ op. 140
Franciszka Walczyńskiego**

Stanisław Garczarski

Abstract

Unlike the pagan treatment of the dead, where based on Greek, Roman and Egyptian civilization deified the dead, prayed to them, Christians prayed for the dead. In the first centuries, Christians have spoken worship and thanksgiving prayers for the dead. From the third century, they also have celebrated the Eucharist for them. Their faith had paschal character. This was manifested in singing psalms full of paschal joy and faith. Only in the tenth century the faithful way of thinking has changed. Begins to dominate the vision of the Last Judgment, God the Judge, the penalty for sins. The subjects of the prayer are request for merciful treatment of sinners, the forgiveness of sins, and deliverance from purgatory torment. Prayers for the dead took on various forms, from liturgical to the emerging from folk piety. Were created also the songs for the dead. Author of their was also Rev. Francis Walczyński (20 XII 1852 – 12 VII 1937), priest of the Diocese of Tarnow, musician, composer and educator. He has written approximately 200 vocal pieces. In 1930, he published the collection „*Nowe pieśni za dusze zmarłych*” Op. 140, in which he enclosed 15 songs. Some of them have already known texts, and probably all the melodies are written by Rev. Walczyński. Songs have strophic structure, which is characterized by diversity in terms of internal structure, as part of a group of narrowed or average number of verses. The most numerous are the verses hetero-syllabic, and in terms of their number - four-verses. Dominate rhymes accurate and even of the system aabb. In terms of the architecture represent two-piece construction, with one exception. The most common is the arrangement of the various parts (AB), which are in relation to each other predecessor and successor.

Songs have a cantilena character, due to the prevailing seconds movement, but there are also other distances. In terms of rhythmicity prevails bipartite meter. Course of songs, with a few exceptions of a two-notes melismas is syllabic. Tonality is a *major* and *minor* modes, with a predominance of the latter. Studied songs are characterized by affordability and simplicity in their elaboration.

Key words: prayer for the dead, the songs for the dead, versification of texts, melody, architectonics, metre-rhythmics, interval, tonality.

Mój Odkupiciel, Chrystus Zmartwychwstały,
jest Panem życia, ja w moc Jego wierzę,
I chociaż teraz śmierć mnie pokonała,
On moje ciało z prochu ziemi wskrzesi.

Na własne oczy ujrzę Boga mego,
w oblicze Zbawcy będę się wpatrywać,
a tego szczęścia nikt mi nie odbierze,
bo w domu Ojca nie ma łoż ni śmierci.

/Pogrzebowa pieśń na ostatnie pożegnanie/

„W obrzędach pogrzebowych święta Matka Kościół nie tylko poleca Bogu zmarłych, lecz także umacnia nadzieję swoich żyjących dzieci i wyznaje wiarę, że kiedyś wszyscy ochrzczeni zmartwychwstaną z Chrystusem”¹. Chrześcijańska wiara w zmartwychwstanie Chrystusa i w to, iż ludzie są powołani, by po śmierci także zmartwychwstać do życia wiecznego w zjednoczeniu z Bogiem, spowodowała, że wierzący od początku swojej świadomości tego faktu zaczęli się modlić za zmarłych. Rodziły się różne formy tej modlitwy, zarówno liturgiczne, jak i wynikające z pobożności ludowej.

1 Modlitwy za zmarłych

W przeciwieństwie do pogańskiego traktowania zmarłych, gdzie na bazie cywilizacji greckiej, rzymskiej i egipskiej deifikowano zmarłych, modlono się do nich, chrześcijanie modlili się za zmarłych.² W starożytności chrześcijańskiej spotykamy wypowiedzi, czy zapisy Ojców Kościoła, np. Cypriana z Kartaginy, wskazujące, iż nie należy płakać nad tymi, którzy odeszli ani nakładać czarnych szat, skoro umarli przywdziali białe szaty

¹ Dekret Świętej Kongregacji Kultu Bożego, w: *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1977, s. 7.

² B. Nadolski, *Liturgika*, T. III *Sakramenty, sakramentalia, błogosławieństwa*, Poznań 1992, s. 274.

The Introductory Vocals in the Christmas Period in the Current Mass the Liturgy in Slovakia

Die einleitenden Gesang in der Weihnachtszeit in der aktuellen messe der Liturgie in Slowakei

Úvodný spev vo Vianočnom období v súčasnej omšovej liturgii na Slovensku

Miroslav Kopnický

Abstract

After the Lord's resurrection at Easter, which is one of the major liturgical feast of the Church's most perpetuation of remembrance of the Nativity during the Christmas season. During the Christmas period we are experiencing great joy of the birth of Jesus. This event is mainly from the arrival of the Son of God into our human community. This took place on his arrival in poverty to us and our soul strengthened, comforted and redeemed. Begin to celebrate Christmas in our homes on Christmas Eve, when the family prays together, reading God's Word, singsongs and enjoy Christmas Eve dishes. The whole festive evening will culminate with participation in the midnight Mass. The Christmas period lasts in the range from 25 December to Sunday Baptism of the Lord.

Key words: Christmas, liturgy, introit, mass singing, song.

Vianoce nám pripomínajú, že Boh je náš Otec, ktorý nás má rád a chce nás obdarovať tým najcennejším. Ježiš Kristus prišiel na tento svet, aby doplnil prorokov a zjavil nám, ako máme žiť, v čo veriť, aby sme získali večný život v Božom kráľovstve.

Rok čo rok v tomto vianočnom čase si pripomíname udalosť, že na svet prišlo pravé Svetlo osvecujúce každého človeka. Toto je hlavným poslaním Vianoc. Ježiš, predpovedaný prorokmi, očakávaný Mesiáš, vytúžený Vykupiteľ, Spasiteľ sveta a Pán vesmíru prišiel medzi nás. Viac ako dvetisíc rokov si ľudstvo nielen pripomína Narodenie Pána, ale snaží sa znova a znova prežiť túto udalosť. Do sveta poznačeného hriechom prvých ľudí prichádza Bohočlovek, Boh v ľudskom tele, aby každý človek dostal osobnú príležitosť osvedčiť sa v láske k nemu a získať účasť na sláve v Božom kráľovstve. Preto počas týchto sviatkov hovoríme aj o svetle. Dieťa Ježiš je pravé svetlo pre každého človeka. Obdobie Vianoc nám pripomína, že sme Božími deťmi a máme prijať svetlo, ktorým je Božie Dieťa, pravý Boh, Ježiš Kristus.

**Blessed Edmund Bojanowski – the Educator and Founder
of the Congregation of the Little Servant Sisters
of the Immaculate Conception**

**Der Selige Edmund Bojanowski - Pädagoge und Gründer
des Ordens der Schwestern von Dienerinnen
der Gottesgebärerin und keuschen Jungfrau**

**Blahoslavený Edmund Bojanowski – vychovávateľ
a zakladateľ Rehole Sestier Služobníčok
Božej Rodičky Panny Nepoškvrnene Počatej**

Maria Loyola Opiela

Abstract

The way that blessed Edmund Bojanowski followed in his life shows how God works in the world and as large format are the ones who are able to work with Him. Also it points to the life and ministry of the congregation of the Little Servant Sisters, to which as founder he gave rise, and the congregation is still developing as a result of his spiritual fatherhood. In this lush reality, his multiple talents are reflected, thanks to which he constantly pursued for holiness, was also able to read the "signs of the times" and in inspired way responded to ever-new needs and social problems. Not only he did this in the social or cultural dimension, but also in spiritual dimension, he drew the proper motivation for unselfish service from both religion and faith. He saw the life of man, society and all mankind as full participation in the temporal and eternal reality integrated in nature, history, culture and religion. In this context, he read out the objectives of human life and actions motivated by values which have its beginning and fulfillment in God.

Key words: educator, upbringing, service, charisma, founder, congregation.

Hlboké základy ranej výchovy

Edmund sa narodil 14. novembra 1814 roku v Grabonogu neďaleko Gostyna v Poľsku v zemianskej, hlboko nábožensky a národne cítiacej rodine. Matka Teresa Bojanowska, rodená Umińska mala značný vplyv na náboženský život svojho syna.

Jej viera a úprimná modlitba, ktorej ovocím bolo zázračné uzdravenie syna z vážnej choroby, stali sa základným kameňom jeho nábožnosti, ktorej

Petr Eben and the Czech Orff Schulwerk

Petr Eben und das Tschechische Orff-Schulwerk

Petr Eben a Česká orffova škola

Ladislav Onderčín

Abstract

Petr Eben, already as a famous composer of works designed for children was addressed, along with Ilja Hurník to adapt the method of Carl Orff, titled *Schulwerk*, which in perfect form unites word, music and motion, which makes it a method of complex music education. The study points out the circumstances and way of origin of the Czech Orff Schulwerk – Česká orffova škola, as well as the broader context. It analyses its published works so far, the way of handling of the particular songs as well as its inclusion into greater sets.

Petr Eben along with Ilja Hurník, by adapting of *Schulwerk*, have left their imprint in the music pedagogy, for through their compositional mastery, they managed to show the pupils not only the beauty of the Czech, Moravian and Slovak folk songs, but also their instrumental compositions full of joy and creativity.

Key words: Petr Eben, Carl Orff, Schulwerk, Czech Orff Schulwerk, improvisation, development of musicality of children.

„Elementárna hudba nikdy nie je hudba samotná, ale hudba spojená s pohybom, tancom a rečou, je to hudba, ktorú musíme sami hrať. Elementárna hudba nepotrebuje zložité poučenia, nepozná veľké formy a architektúru. Je zemitá, prirodzená, ľahká a každému zrozumiteľná. Odpovedá povahe dieťaťa. Skúsenosť mi ukázala, že iba veľmi zriedka sa vyskytuje úplne nemuzikálne dieťa, že skoro každé v niektorom smere reaguje a je schopné vývoja.“

Carl Orff

Carl Orff (1895 – 1982), významný nemecký hudobný skladateľ, básnik a pedagóg, sa začal zaoberať hudobnou a pohybovou výchovou detí už po prvej svetovej vojne. Podľa vzoru Emila Jaquesa-Dalcrozeho v roku 1924 založil spolu s Dorotheou Güntherovou v Mníchove *Ústav pre gymnastiku, hudbu a tanec*. Od roku 1930 začal Orff publikovať svoj hudobno-výchovný systém Schulwerk, ktorý je vystavaný zo spojenia slova, hudba a pohybu. Týmto počínom sa Carl Orff pripojil k hudobným pedagógom, ktorí stavali na

Antisocial Behaviour

Antisoziales Verhalten

Asociálne správanie

Emil Turiak

Abstract

The paper deals with the definition of antisocial behaviour, when the individual breaches social and especially the moral norms of the society, These breaches, however, are not defined as legal trespasses, hence the perpetrators cannot be punished for them. The paper describes some forms of antisocial behaviour, which include bullying, vagrancy and self-inflicted harm. Remedy of such behaviour requires special-pedagogical care, which is undertaken in the respective educational facilities.

Key words: antisocial behaviour, bullying, vagrancy, self-inflicted harm.

Výchova a vzdelávanie boli, sú a budú pre ľudskú spoločnosť nenahraditeľné. Neexistuje nič dôležitejšie a bohatšie ako ľudská osobnosť, jej etický a duchovný rozmer.

Neexistuje úplne dokonalý učiteľ pre všetkých. Nik sa nevyrovná tomu, kto vie formovať ľudskú osobnosť, preto výchova každého človeka potrebuje nasledoviahodné vzory (Orieščiková, 2009).

Ide o skupinu porúch správania závažnejšieho charakteru ako disociálne správanie. Jednotlivec sa odlišuje od spoločenského priemeru, jeho prejavy sú trvalého charakteru s častou frekvenciou, z veľkej miery je viditeľný nárast nielen pokiaľ ide o množstvo, ale aj ich intenzitu.

Takéto konanie je nespoločenské, jednotlivec porušuje spoločenské, no najmä morálne normy spoločnosti, ich intenzita však neprekračuje právne predpisy, za svoje konanie nemôže byť trestne stíhaný. Náprava správania si vyžaduje špeciálnopedagogickú starostlivosť, ktorá sa realizuje v príslušných výchovných zariadeniach.

Asociálnym správaním jednotlivec v objektívnom pohľade svojím správaním škodí predovšetkým sebe poškodzovaním svojej osoby.

Subjektívne prežívajú jednotlivci uvedenú činnosť väčšinou kladne, pretože im prináša napríklad výhody, zlepšenie postavenia a pod. Medzi formy asociálneho správania zaraďujeme úteky, túlanie, záškoláctvo, sebapoškodzovanie a toxikomániu.

Etiological Aspect of Behavioural Defects

Ätiologische Aspekt der Verhaltenstherapie

Etiologické hľadisko porúch správania

Mária Vajová

Abstract

This paper deals with the definition of behavioural defects, which can be analysed from a number of aspects, such as medical, psychological, symptomatic, etc... The author concentrates on the etiological aspect of behavioural defects' causes. The most important factors influencing behavioural defects she believes to be inappropriate family background, shortcomings in social environment, shortcomings in the biological makeup, traumatic experience, etc...

Key words: behavioural defects, etiological aspect, family environment, social environment.

Poruchy správania sú strešným pojmom, ktorý pokrýva celú variačnú šírku od nápadností a odchýlok v správaní všetky deti, mládež a dospelých s prejavmi typickými pre jednotlivé vývinové obdobia, výskytom disocálnych, asociálnych a antisociálnych porúch správania. Je to pojem so širokým významom zahŕňajúci všetky deti, mládež a dospelých s prejavmi porušovania mravných a právnych spoločenských noriem, vrátane všetkých jednotlivcov s rôznymi nedostatkami.

Tento pojem uprednostňuje aj Svetová zdravotnícka organizácia, sú diagnostickou kategóriou, ktorá je zakotvená v MKCH-10.

Príčiny vzniku porúch správania u jednotlivcov s mentálnym postihnutím môžeme vnímať v rovinách osobnostnej, sociálnej a v rovine skúseností. Ak ide o príčiny vzniku porúch správania, pozornosť venujeme hlavne psychickému vývinu, a to najmä emočnému prežívaniu. U osôb s mentálnym postihnutím ide o zvýšenú dráždivosť a väčšiu pohotovosť k afektívnym reakciám.

Tieto reakcie sú väčšinou obranným mechanizmom voči novej situácii, ktorú dieťa s mentálnym postihnutím nedokáže adekvátne vyhodnotiť a vyrovnáť sa s ňou. Zvýšená pohotovosť k afektívnym reakciám je dôsledkom nedostatočnej schopnosti sebaovládania (Orieščiková, 2012).

Ako poruchy správania sú označované také abnormálne správania vzhľadom na vek, ktoré prekračujú spoločenské normy a pravidlá také, pri ktorých sa opakuje určitý typ abnormálneho správania počas dlhého obdobia.

Maya Calendar and the End of the World

Maya-Kalender und Weltende

Mayský kalendář a konec světa

Zuzana Suková

Abstract

Internet was not the only medium where we could have noticed the information about the end of the world which was to come on the 21st of December, 2012. But what was the motive for such a claim? We don't have to worry anymore since it is past but where has all that previous panic come from? Was it because of the ending Maya calendar? And was this really the cause? How did the Maya calendar look like, how did it work and what was its purpose?

Key words: end of the world, long count, Maya Calendar, Maya civilization.

Úvod

S blížícím se datem 21. prosince 2012 jsme se stále častěji setkávali s informací o konci světa, před kterým nás údajně varuje mayské proroctví. O tom, že v tento den měl skončit kalendář starověkých Mayů, jistě slyšel každý, ale co známe o jejich civilizaci? Tato vyspělá civilizace zanikla kvůli španělské kolonizaci v 16. století a na dlouhá staletí na ni bylo zapomenuto. Její architektura byla znovuobjevena až v 19. století, mayské písmo dokonce bylo rozlušťeno dokonce až ve 20. století. Pojďme nahlédnout do světa starověkých a středověkých Mayů a trochu se seznámit s jejich kalendářem. Víte například, z jakých písemných pramenů usuzujeme na konec světa?

1 Kdo byli Mayové?

Mayové jsou původní obyvatelé jižního Mexika a severní části střední Ameriky. Území mayské civilizace osídlené početnými mayskými národy se rozprostíralo v celé dnešní Guatemale, v celém Belize, v severozápadním Hondurasu, v mexických státech Yucatán, Quintana Roo, Campeche, Chiapas a na východě mexického státu Tabasco. Mapu mayské říše znázorňuje obr. 1. [4]